

מאמר ד"ה

ענין המקוה

מכ"ק הרב הלל הלוי

מפאריטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

יו"ל לראשונה מכת"י מעתיק

י' אייר תשפ"ב

נצח שבנצח

נערך ע"י עקיבא שבריק

*Spreading the waters from the spring of the
Holy Baal Shem Tov requires much
time, effort and great detail.*

We need your financial support.

To donate via Paypal or Zelle

please use the links below:

לתרומות והנצחות

<http://paypal.me/ashavrick>

Zelle ashavrick@gmail.com

To be added to the weekly email, please contact me
at: Ashavrick@gmail.com

מאמר ענין המקוה

מכ"ק הרב הלל הלוי מפאריטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

ענין¹ המקוה, יש להבין בו כמה ענינים. הראשון, מי המקוה, מה הם. השני, שיעור מי המקוה, למה הם ארבעים סאה. השלישי, אם יש טעם למספר ארבעים מדות, למה הם מדות הסאה דייקא, ולא קבין או לוגין כו'. הרביעי, גוף גגה ודפנותיה וקרקעיתה, מה הם כו'. החמישי, ענין הטבילה במקוה, האיך מטהרת את הטמאים, ואיך מוסיפה תוספת קדושה לטהור, כמו כל הטבילות דערב שבת וערב יום טוב, או כמו טבילות כהן גדול כו', ואי בעי כוונה, וכוונת הטובל כו'. השישי, להבין ענין מאמר רבותינו זכרונם לברכה בתחלת מסכת מקואות, שש מעלות במקוואות כו'.

והנה להבין בחינת מי המקוה, צריך להבין מתחלה ענין מהות יסוד המים, שבטבעו יורד מגבוה לנמוך. וצריך להבין שרש זאת ההטבעה שבמים, מאין הוא. הנה יש להקדים ענין התענוג, מהו. כי הנה מבשרי אחזה, שהוא הגבה מאד נעלה על כל כחות הנפש, אפילו מן החכמה. כי החכמה, אף על פי שהיא ראשית הגילוי מן הנפש, מכל מקום הוא בא על ידי צמצום הנפש, שמתצמצם להאיר בפרט. ולכן נמצא בו בחינת המדות חסד וגבורה, שהוא בחינת אהבה ושנאה. כמו האהבה לזולתו, שנמצא מצד השכל המחייב שצריך לאהוב אותו. וכן השנאה, הוא מצד השכל המחייב שצריך לשנוא אותו. ושכל המחייב את האהבה, נקרא שכל מטה כלפי חסד, ולא יתהפך לשכל מטה כלפי דין. וכן שכל המחייב לשנוא, נקרא שכל המטה כלפי דין, ולא יתהפך לשכל מטה כלפי חסד. והיינו מפני שהחכמה כבר נמדדה מן הנפש, להאיר באופן זה ולא באופן אחר. ולכן לא יתהפך להאיר באופן אחר כו'.

מה שאין כן התענוג, הוא גילוי אור הנפש כמו שהוא, שלא על ידי צמצום כלל. כמו שאנו רואים, שכשאדם הוא בתענוג, אז הוא מרום ומנושא מכל הכחות שבו הפרטיים, ואינם מלוכש בשום כח פרטי. ואדרבה, הוא המתפשט בבחינת התרחבות גדול בכל כחות נפשו, להרחיבם בלי שיעור. כמו שהוא דהוי קא ברח טובא, ואי הוי בעי מיניה כל חללי דעלמא, הוי אמר להו. נמצא, שמצד התענוג, נרחב כח החכמה, עד שהוא יכול להבין דבר, שלא היה יכול להבינו על פי כח חכמתו בעצם, כמו שנקצב

¹ המאמר נדפס כאן לראשונה מכתב יד מעתיק.

ונמדד על פי צמצומו מן הנפש. והיינו מחמת דהוי קא בדח טובא דייקא, שהוא שמחת הנפש דייקא, שהוא בחינת שמחה פשוטה, ולא מורכבת מאיזה דבר פרטי. ושמחה, הוא בחינת התגלות התענוג. וזהו הוראה, שהאיר בו גם כן בחינת תענוג הפשוט, ולא תענוג מורכב. ותענוג הפשוט, הוא בחינת גילוי אור הנפש, שלא על ידי צמצום כלל כנזכר לעיל. ולכן, שמחה זאת, נתגלית בכל כחות נפשו הפרטיים, עד שמחמתה נתפשטה גם כן מן המיצר וגבול שלהם, והאירו כמו שהם בשרשם בעצמיות הנפש, ששם המה בלתי מוגבלים כלל. ולכן, היה יכול להבין בכח חכמתו, בלי שיעור. ולכן, מחמת זה, יכול גם כן כח החכמה, להתהפך משנאה לאהבה. ולכן, כשהאדם הוא בתענוג גדול באיזה שמחה, יכול להיות, ששונאו שלא היה יכול לסובלו כלל, יתהפך להיות לו לאוהב נאמן. והיינו מטעם, שהשנאה, נולדה על פי צמצום הנפש בחכמה. והתענוג, הוא למעלה מבחינת צמצום. ולכן, יוכל להתפס בו שני הפכים כאחד, עד שיוכלו להתהפך מהיפוך להיפוך ממש כו'.

וביאור הענין יותר, הנה מה שהשנאה והאהבה המה הפכים, היינו בבחינת צמצום שלהם מן הנפש, להאיר בכלי הלב. אבל בעצמיות הנפש, שם הוא כח האהבה וכח השנאה, מיוחדים בתכלית, ואינם נבדלים זה מזה כלל. והיינו מטעם שהמה מיוחדים שניהם בעצמיות הנפש, עד שאינם נבדלים ממנו לגמרי, רק המה מתייחדים עמו בתכלית כו'. ומבואר למעלה, שבעת התענוג, מאירים כל הכחות כמו שהם בשרשם בעצמיות הנפש, כן המה מאירים בכלי המוח והלב, בלי הסתר כלל. ולכן, יוכל גם כן להתהפך משנאה לאהבה. להיות, שבעצמיות הנפש, המה גם כן מיוחדים כנזכר לעיל, ודי למבין. (אבל לא יוכל להתהפך מאהבה לשנאה. כי שנאה, הוא בחינת הגבול וצמצום, ואף על פי כן, ישנה בעצמיות הנפש. כי כח המגביל, הוא בלתי גבול. ולכן, כשמאירה הנפש בלי צמצום כלל, זהו הוראה שנתגבר כח החסד שבנפש על כח המגביל, להאיר בלי גבול. ולכן, לא יוכל להיות נמצא בחינת הצמצום והגבלה, שהוא בחינת שנאה כו', ודי למבין).

ומעתה יש להבין בבחינת החכמה, שיש בה שני בחינות. שמה שנאמר למעלה, שהחכמה באה על ידי צמצום הנפש, היינו בחינת חיצוניות חכמה, שנקראת בשם שכל, שהוא בחינת ברק המבריק, בחינת יש דחכמה. אבל בחינת פנימיות חכמה, שהוא בחינת אין דחכמה, אינה בגדר שכל כלל, רק הוא בחינת הארת התענוג, המרום ומנושא מן צמצום השפע שלו בחכמה. ולכן, בתיבת טעם, יש שני פירושים. הראשון, לשון טעם ושכל, כמו מטעם המלך וגדוליו, שזהו בחינת חיצוניות חכמה. והשני, מלשון טעם ועונג, כמו טוב טעם, שזהו בחינת פנימיות חכמה, שהוא בחינת הארת התענוג בעצמו, כנזכר לעיל.

וביאור הדברים, יש להקדים מה שכתוב בפרי עץ חיים (בשער קריאת שמע), דפנימיות אבא הוא פנימיות עתיק יומין, ולא ידעתי הטעם כו'. ופירוש אדמו"ר נשמתו בגנזי מרומים, שאין הכוונה שהוא לא ידע הטעם. רק הכוונה, דיחוד זה דפנימיות אבא בפנימיות עתיק יומין, הוא למעלה מן הדעת כו'. וביאור הדברים, הנה בכל כח מכחות הנפש, יש בחינת פנימיות וחיצוניות. וחיצוניות שבעליון, נעשה פנימיות לתחתון. וכמו המדות שבלב, פנימיותן, הוא בחינת ביטולם והתכללותם בחכמה, שזהו בחינת מדות שבשכל, שזהו בחינת הטיית השכל כלפי חסד כו'. שזאת ההטייה, איננה ממהות השכל, רק בחינת הארה חיצונית שבו. והארה זאת, נעשה מקור למדות שבשכל, שהוא ענין ביטול המדות והתכללותם בשכל כנזכר לעיל, שזהו בחינת פנימיות המדות. וכן מבחינת מדות למחשבה, מה שמחמת אהבה ותשוקה שבלב, בוקעין ועולין הרהורי הלב אל המוח, הוא רק בחינת הארה חיצונית של מדת האהבה. ונמצא, שכאשר היה כלול מתחלה, כח המחשבה, במדה זאת, בבחינת ביטול, לא הגיע התכללותה וביטולה, רק בבחינת הארה חיצונית של המדה בלבד. וכן ממחשבה לדבור, פנימיות הדבור הוא בחינת דבור שבמחשבה, כמו כאשר חושב איך לדבר, לא יגיע ביטולו רק בבחינת הארה חיצונית של המחשבה. וכן ממחשבה למעשה, יש כח המעשה במחשבה, כמו כאשר חושב איך לעשות, ונקראת עשיה שבמחשבה, שזהו פנימיות כח המעשה. ולא יגיע התכללות כח העשיה, רק בחיצוניות כח המחשבה. כי זהו כלל גדול, דרך חיצוניות שבעליון, נעשה פנימיות לתחתון כו'. והנה זהו בבחינת המשכה, וכן הוא בבחינת העלאה. כמו, כאשר יפסוק מלדבר ולעשות, אז עולה כח העשיה והדבור, בחיצוניות כח המחשבה בלבד, שהוא מקורם. וכן המחשבה, בחיצוניות המדות. והמדות, בחיצוניות השכל. וכן כח החכמה מן הרצון, מחיצוניות הרצון, נמשך פנימיות השכל, להתחכם כפי רצונו, כמו אי בעי טעין הכי כו'. והיינו מטעם, שכח ומקור החכמה, הוא כלול בכח הרצון. ולא יגיע כח התכללותו, רק בחיצוניות כח הרצון, כנזכר לעיל בענין התכללות המדות בשכל. וכן, כאשר עולה כח החכמה ברצון, לא יגיע רק בחיצוניות שבו כו', ודי למבין.

והנה כח המחבר, חיצוניות שבעליון להיות פנימיות לתחתון, בדרך המשכה, וכן בדרך העלאה, כאשר עולה פנימיות התחתון להכלל בחיצוניות העליון, הוא על ידי הדעת. ויש שני בחינות דעת. דעת עליון, הוא התחברות חיצוניות העליון, להיות נמשך ממנו פנימיות התחתון, בבחינת המשכה מלמעלה למטה. ודעת תחתון, הוא התחברות פנימיות התחתון לעלות ולהכלל בחיצוניות העליון. ושרש הדעת, הוא בבחינת ראייה דחכמה. (ולכן, בפרשת קדש, שהוא בחכמה, כתיב ולזכרון בין עיניך, שזהו בחינת הדעת הנקרא זכרון כו'). ושניהם כח אחד, רק שבחינת הראייה דחכמה, הוא מה שרואה את הנולד, שהוא השלימות שיש בזולתו, שזה מביאו לבחינת הדעת, שהוא

מה שמרגיש ששלימות זאת איננה בו, והוא המביאו להתחבר ולהתקשר בזולתו. ושני בחינות אלו דחכמה ודעת, הם בין מן המשפיע אל המקבל ונקרא דעת עליון, בין מן המקבל אל המשפיע ונקרא דעת תחתון.

ויובן זאת על דרך דוגמא, כאשר רוצה אדם לבנות איזה בנין, שרצון זה נתעורר מחמת איזה עונג שהרגיש, מתועלת שיהיה לו בשלימות הבנין, כאשר יבנה בפועל ממש, והחסרון שבו, מהעדר הבנין בפועל ממש. נמצא, שיש בבחינת העונג, עשר כחות, מחכמה עד המעשה. החכמה שבו, הוא הראיה, שרואה את העתיד להיות, שהוא השלימות שלו בפועל הבנין, בגמרו דייקא כו'. והדעת שבו, הוא מה שמרגיש חסרונו עתה, מחסרון הבנין בפועל ממש. והמדות שבו, הוא מה שמתעורר להתלבש ברצון, (שזה בא מצד הדעת שבו, שהוא מקור המדות כו'). והתלבשות שבו בפועל ממש בבחינת הרצון, זהו בחינת המעשה שבו. וכן הוא ברצון, ראיית השלימות דפועל ממש הבנין, הוא החכמה שבו, וזה מביאו לידי הרגשה, שירגיש שאי אפשר לבא בפועל ממש, אם לא על ידי שיתלבש בשכל תחלה, שהוא להתחכם איך לבנותו, וזהו הדעת שבו. ומחמת זה, מתעורר להתלבש בבחינת החכמה, ונקרא מדות שברצון. והתלבשותו בפועל ממש בחכמה, הוא בחינת עשיה שברצון. וכן הוא על דרך זה בכל הכחות, עד המעשה בפועל ממש.

וכן הוא בבחינת ההעלאה, שכל הכחות עולים ונכללים בבחינת העונג, כמו בגמרו של דבר, שמאיר העונג בגילוי, מצד שכולם נכללים בו, כביטול מאה במאתיים. הנה זאת העלייה וההתכללות, היא באה מצד ההרגשה, שמרגישים חסרון שלימותם, בהעדר העונג. ורואים שלימותם, במילוי העונג. שבחינת ראייה והרגשה זאת, היא המכריחם לעלות ולקבל שלימותם מבחינת העונג, והיינו כאשר נכללים בו, אז נשלמים על ידו כו'. והנה העונג שבבנין, הוא עונג פרטי. וכן תענוג שבחכמה וכיוצא, הוא עונג פרטי, ונקרא עונג מורכב. אבל בחינת תענוג פשוט, הוא כאשר הוא מרומם ומנושא מכל כחותיו הפרטיים כנזכר לעיל, רק שמחתו הוא שמחת הנפש, והיינו כאשר ניצול מן הסכנה, או כאשר בנו יחידו אשר אהבת נפשו אהבו, ניצול מאימות מות, או כאשר מאיר עליו שמחה מלמעלה, בלתי נודע לו סיבתה, והוא בימי טוב כו'.

והנה בחינת עונג הפשוט, הוא המתלבש בבחינת עונג המורכב גם כן על ידי החכמה ודעת, והיינו ראיית השלימות שיקבל, ממה שיתמלא בכל מיני עונג מורכב, זהו בחינת החכמה שבו. והרגשת חסרון השלימות, מהעדר תענוגים המורכבים, זהו בחינת הדעת שבו, והוא המביאו להתחבר בעונג מורכב. והמופת לזה, הוא ממה שאנו רואים, ששלימות עונג פרטי, כמו כאשר נשלם הבנין בכל פרטיו, או כאשר נשלם בו החכמה בכל פרטיה, יגיע לתענוג הפשוט, להוסיף בו אור ממקורו, שהוא הנפש בעצמו,

שמושלת אפילו מבחינת עונג פשוט כו'. כי העונג הפשוט, הוא בחינת גילוי אור מעצמות הנפש בלבד. ועצמיות הנפש, הוא מרומם ומנושא מבחינת גילוי אור זה. ולכן יתכן בו שלימות, כאשר נשלם ממקורו מעצמיות הנפש. וחסרון, כאשר לא נשלם כל כך. ושלימותו תלוי במילוי תענוגים המורכבים כו', ודי למבין.

והנה בחינת שלימות וחסרון, שייך בכל הכחות הנמשכים מן הנפש בבחינת גילוי אור, ואפילו בבחינת עונג הפשוט כנזכר לעיל, ושלימותו, הוא כאשר יתוסף בו גילוי אור ממקורו. וכאשר לא יתוסף כל כך, זהו חסרונו. אבל בעצמיות הנפש, שמושלת לגמרי מגדר גילוי אור, לא יתכן בה שלימות וחסרון. ואף על פי כן, אנו רואים, שטבע הנפש תומשך אחר העונג, ותברח מן הצער. הנה התחברות דעצמיות הנפש, לבא ולהתלבש בבחינת העונג, אינו מצד איזה טעם ודעת, שהוא עונג ראיית השלימות והרגשת החסרון, כי הנפש לא תקבל שלימות מן העונג, וחסרון מן הצער. אך חבור זה, הוא בחינת רצון פשוט ועצמי, למעלה מן הטעם ודעת לגמרי. ואין טעם, אפילו טעם כמוס, לרצון זה. ונקרא הרצון הזה, בשם טבע הנפש, להיותו טבעית ועצמית בנפש עצמה, למעלה מבחינת גילוי אור שבה כו', ודי למבין. ונקרא בחינת רצון זה, בשם פנימיות עתיק יומין. (ואפשר שהוא הכתר דעתיק יומין. כי שבע תחתונות דעתיק יומין, הוא עונג המורכב ברצון פרטי, שלמעלה מן הטעם או בחכמה וטעם או במדות כו'. וחכמה ובינה דעתיק יומין, הוא בחינת עונג הפשוט, כאשר בא ונתגלה מהעלם עונג ההיולי, לידי גילוי אור במורגש, שזהו מחכמה לבינה דעתיק יומין. וכתר דעתיק יומין, הוא רצון הפשוט בעצמיות הנפש, המתלבש בעונג ההיולי, להביאו לידי גילוי אור במורגש כו').

והנה להבין בחינת פנימיות אבא, מהו. הנה בחינת אבא, הוא חכמה, שהוא בחינת קו המדה, למדוד כל האורות גילויים המתגלים מן הנפש, ולהביאם בכלים. כמו ההבנה וההשגה שנקראת בינה, נמדדה מתחלה מן הנפש, בבחינת נקודה דחכמה, שהוא הברק המבריק. וכן כל המדות, חסד וגבורה, נמדדו בנקודה דחכמה, (כידוע בענין כי מראש צורים כו'). אך נקודה דחכמה, היא בחינת מדידה פרטית לכל פרט בפני עצמו. אך כח המשכיל (הנקרא חכמה סתימאה כו'), הוא כח המדידה בכלל, בהעלם עצמיות הנפש, באיזה אופן יתלבש בכלי המוח ולב, וממנו נמשך מהעלם אל הגילוי, כל מיני מדידה בפרט כו'. והנה כח הממשיך את כח המשכיל, להביאו לידי גילוי השכלה פרטית, שהוא בחינת מדידה פרטית, למדוד איזה מדה או איזה השגה כנזכר לעיל, הוא הארת העונג המאיר בכח המשכיל, (כידוע דגבורה דעתיק מלושב בחכמה סתימאה). ולכן, כל מי שיש לו חוש גדול, להתענג בבחינת חכמה יותר, יותר יוכל

להשכיל השכלות עד אין שיעור. ולפי ערך העונג שיש לו בהתחכמות, כן לפי ערכו יוכל להמציא השכלות פרטיים עד אין שיעור.

ונמצא, שפנימיות כח המשכיל, שהוא בחינת הארת התענוג המלוּבש בו, הוא הבא בבחינת ממוצע אחר כך, להביא את כח המשכיל מהעלמו, לידי גילוי השכלה פרטית כו', (והוא ענין המזלות ונוצר ונקה, שהם נובלות חכמה סתימאה. ושרשם, מפנימיות החכמה סתימאה, שהוא בחינת גבורה דעתיק המלוּבש בו, ולכן נקרא בשם מדות, אף על פי שהמה מקור למוחין, כמו שמבואר במקום אחר בענין שחורה אני, ששמעתי מהמנוח רבי זלמן זעזמיר² זכרונו לברכה), והוא הנקרא פנימיות אבא, שהוא הארת התענוג שבחכמה שנקרא טוב טעם, כנזכר לעיל, והוא המקור לכל מיני עונג המורכב.

² ראה ספר בית רבי. וז"ל: הרה"ק החסיד המפורסם ר' זלמן זעזמיר נ"ע, מגדולי תלמידי רבינו, ואחר כך מתלמידי בנו אדמו"ר האמצעי נ"ע. ידיעתו בד"ח היה נורא מאד, ועבודתו היה בדרך נפלא ומבהיל, ועל ידו נתקרב הרה"ק ר' הלל מפאריטש זלה"ה לאדמו"ר האמצעי נ"ע, והר"ר הלל היה גם כן תלמידו של הר"ר זלמן זעזמיר, ומביאו כמה פעמים בדרושו. היה רב בעיר דענעבורג וגם בקריסלאווע, ושם מנוחתו כבוד. בכתב יד נמצא ממנו איזה דרושים ד"ח כו'. עכ"ל.

וראה ספר השיחות (בלשון הקודש) תש"א ע' כז. וז"ל: החסיד ר' זלמן זעזמיר היה תלמידו של אדמו"ר האמצעי. אצל רבינו הזקן הוא היה מהצעירים. ר' זלמן היה משכיל בטבע ובעל מוחין בעצם מהותו. כאשר אדמו"ר (הרשב"ב) היה מדבר אודות הענין של חכם בעצם כוח חכמתו, היה אומר: על דרך כמו ר' זלמן זעזמיר. עכ"ל.

וראה בפלח הרמון, מגילת אסתר ע' תיב. וז"ל: כמו ששמעתי מרבי זלמן זעזמיר בשם אדמו"ר הזקן נבג"מ, שמקובלים ראשונים דיברו רק בבחינת מאין ליש, לכן כל מי שהוא גבוה בבחינת האין הוא גבוה בבחינת היש כו'. עכ"ל.

ובהמשך דבריו שם וז"ל: וכמו ששמעתי מהמנוח הנ"ל, שאדמו"ר הזקן נ"ע אמר שחלל ריקן אינו מוזכר במקובלים ראשונים, רק שהאריז"ל חידש זאת ואמר שזהו דילוג אמיתי. עכ"ל.

ובמאמר ד"ה בריש הורמנותא דמלכא וז"ל: וכמו ששמעתי מהמנוח רבי זלמן נבג"מ בשם אדמו"ר הזקן נבג"מ, דכל העולמות המשתלשלות מבחינת הקו"ח, הוא בחי' הקשורים [אותיות יבקע כשי"ת] אבל יש עולמות לאין שיעור בא"ס עצמו קודם גילוי הקו, ונרמזו בתיבת העטופים ללבן, כי לבן הוא לובן העליון כו' וד"ל. עכ"ל.

וראה בביאור של ר' הלל על שער היחוד קמט, ג. וז"ל: וכמו ששמעתי מהמנוח רבי זלמן זעזמיר בענין ז' תקוני גולגלתא, שהם בחי' חושים שלמעלה מן השכל, והיינו להיותם כלי הרצון, וכלים נק' בשם תיקונין כידוע וד"ל. עכ"ל.

שם קנד, ד. וז"ל: וכמו ששמעתי מהמנוח החסיד המפורסם הרב רבי זלמן זעזמיר, שבחינת אובנתא דלבא הוא מקור לבחינת גולגלתא כו'. עכ"ל.

וראה בספר מגדל עז ע' תרלז. וז"ל: העתק מ"ש הרה"ח ר' הלל נ"ע מליצה לעיר רעפקי עבור בנו של רבי זלמן זעזמיר נ"ע. ואם הייתם יודעים ומכירים את אביו המנוח ז"ל, בודאי הייתם מתחזקים בכל עוז היות

אך שרש העונג הנמשך בחכמה, הוא מפנימיות רצון הפשוט ועצמי שבעצמיות הנפש, שהוא למעלה מהטעם ודעת, שהוא המתלבש בעונג ההילולי, להביאו לידי גילוי אור במורגש, שנקרא עונג פשוט. והוא גם כן פועל בבחינת תענוג הפשוט, לצמצם אותו, שיאיר בבחינת הארה מצומצמת, להביא לידי גילוי את כח המשכיל מהעלמו, ולצמצמו, שיאיר בבחינת השכלה מצומצמת בכלי המוח, דרך אור פנימי. כי אהבה דוחקת את הבשר, שזהו בחינת צמצום התפשטות כח המשכיל, מבחינת מקיף לבחינת פנימי, שזהו מה שמאיר בכלי המוח בגילוי, הוא מצד אהבה, שהוא בחינת החפץ ורצון הפשוט שבעצמית הנפש כו', ודי למבין. וזהו דפנימיות אבא הוא ממש פנימיות עתיק יומין, ולא ידעתי הטעם, כי הוא כח אחד ממש, שהוא בחינת רצון הפשוט שבעצמיות הנפש, שלמעלה מן הטעם ודעת כו', ודי למבין.

והנה בחינת רצון הפשוט הנזכר לעיל, הוא מתלבש במים ולחלוחית שבמוח. ולכן, שורה בתוכם, גם כן התענוג העצמי, להיותם מקורו, וגם המה השופעים ההשכלות כנזכר לעיל. כי הארת העונג, הוא הגורם שפע כח המשכיל, לבא לידי גילוי בשכל, שזה בא גם כן מרצון הפשוט, המקור לתענוג כו'. ולכן, יש תענוג בהשכלה, כי כשנשפל כח השכל לבא לידי גילוי שכל, אז נשפל כח התענוג גם כן לבא לידי גילוי, כי הוא סיבתו כנזכר לעיל, שזהו בחינת פנימיות אבא. אך התענוג, הוא נגלה אחר ההשכלה. כי מתחלה, הוא נעלם ומלוּבש בכח המשכיל, ומעוררו לבא לידי גילוי שכל. אך בגמר גילוי השכל, אזי נגלה סיבתו, שהוא התענוג כו'. אך עיקר הסיבה לכח העונג המביא את ההשכלה לידי גילוי, הוא הרצון הפשוט, הממשיך ומלביש את עצמיות הנפש, להתלבש להיות מקור לתענוג העצמי כו', והוא הממשיך גם כן הארת העונג לבא לידי גילוי בחכמה, והוא ענין המים ולחלוחית שבמוח כנזכר לעיל, שהמה משכן לתענוג העצמי, והמה משכן העונג הנמשך בחכמה. אך אף על פי שהמה כמו בחינת כלי, להיות שורה בהם העונג, אך באמת המה מקור העונג העצמי, וגם מקור העונג הנמשך בחכמה, וזהו ענין שהמים יורדים מגבוה לנמוך. כי גבוה, הוא התענוג העצמי, המנושא מכל כחות הפרטיים, שמקורו הוא המים ולחלוחית שבמוח. והנה יורדים לנמוך, להיות מקור לעונג שבהשכלה כו'. וכמו כן, המשכת טפה במוח, הוא המשכת העונג. אך זהו המשכת עונג העצמי, לבא ולהתגשם בלחלוחית שבמוח, (ולא בחינת המשכת עונג המורכב הנרגש בהשכלה כו', כנזכר לעיל) ולכן מוליד בדומה לו, והוא ענין תיאובתא דדכורא, שהוא מה שמתעורר עונג העצמי לבא לידי גילוי

בעזרו, כי מקרא מלא הוא לא ראיתי צדיק נעזב, כי הוא ז"ל לפניו לא הי' כמוהו, ואחריו לא ראיתי עדיין עובד ה' במוח ולב לבו כלב הארי ודעת רחבה בעומק אור האלקי בעא"ע עד אין שיעור.

אור, ולהתקבל במקבל, שהוא בחינת רחם הנוקבא. ועונג הזה, הוא מתגשם בלחלוחית שבמוח, ונעשה טפה. אך באמת, המים והלחלוחית שבמוח, המה סיבתו ומקורו של העונג שנמשך בם, כי מקורם ברצון הפשוט שבעצמיות הנפש כנזכר לעיל. ונמצא, שסיבה אחד, לתענוג הנרגש בשכל, ותענוג הנרגש בטפה שבמוח, אף על פי שתענוג הנרגש בטפה, הוא גילוי מציאות עונג הפשוט כנזכר לעיל, ותענוג הנרגש בשכל, הוא בחינת עונג מורכב. מכל מקום, סיבתם ומקורם אחד הוא, שהוא בחינת יסוד המים והלחלוחית שבמוח, ששרשם ברצון העצמי שבנפש. כי אף על פי שעונג המורכב בשכל, נשתלשל מעונג הפשוט בבחינת הארה בעלמא ממנו, מכל מקום, עיקר כח הפועל השתלשלות זאת, הוא בחינת כח עצמיות הנפש, שהוא בחינת רצון העצמי שבנפש כו', ודי למבין.

והנה בחינת יסוד המים הרוחנית, הוא היורד עוד למטה בארץ, מבחינת לחלוחית הרוחנית הנזכר לעיל, להצמיח כל מיני תענוגים גשמיים. כי התענוגים הגשמיים, המה הבאים בדרך השתלשלות עילה ועלול, מבחינת מקור כח התענוג הרוחני, הנשפל ראשונה בבחינת התענוג שבנפש אדם הנקרא מדבר, במוחו, להיות ממנו הטפה או חכמה ושכל כנזכר לעיל. שבוודאי יש לזה מקור, שהוא המקור לעל התענוגים, (כידוע דקרקע הגן הוא נעשה מקור לכל מיני עונג שבעולם הזה הגשמי, על ידי ריבוי השתלשלות במלאכים ושבעים שרים ומזלות כו'). אך שני מיני עונג שבבחינת מדבר, שהוא בחינת עונג שבחכמה או תענוג שבטפה, המה תענוגים היותר דקים, והמה נגלים ראשונה מבחינת מקור כל התענוגים. אך אחר כך, הוא משתלשל בדרך עילה ועלול בריבוי המדריגות, להיות נמשך ממנו התענוגים גשמיים בבחינת צומח, שהוא טעמי הפירות כו', ומשתלשל עוד להיות ממנו תענוג בבחינת דומם, כמו פאר אבנים הטובות דנופך ספיר וכו'. אך יסוד ומקור האמיתי למקור כל התענוגים, הוא יסוד המים העליונים שמעל לרקיע המבדיל כו', שהוא על דרך לחלוחית הרוחנית שבמוח (בנפש, כי כל מה שיש בנפש, יש בעולם כו'). ויסוד המים, הוא היורד מגבוה לנמוך, והוא הפועל בחינת השתלשלות במקור כל התענוגים, להיות נמשך עד למטה, להצמיח כל מיני תענוג, כמו מתיקות הפירות כו'. ונמצא, שהמים המה המצמיחים כל מיני עונג כו', ודי למבין.

ועתה יובן יותר ענין הנזכר לעיל, במה שבעת השמחה, יוכל להתהפך משונא לאוהב, והיינו מטעם הנזכר לעיל, שהתגלות תענוג הפשוט, הוא נמשך מבחינת יסוד המים, שהוא כח עצמיות הנפש, המקור לתענוג, (כנזכר לעיל, שהוא בחינת רצון הפשוט ועצמי בעצמיות הנפש, הנקרא טבע הנפש, לימשך אחר העונג כו') הנזכר לעיל, ולהיות שהמים המה גם כן מקור להמשכת עונג המורכב, להיות נמשך בדרך

השתלשלות מעונג הפשוט. ונמצא, שכח ומקור אחד הוא לשניהם ביחד. ולכן, כאשר נגלה מציאות עונג הפשוט בעת השמחה, הוא מתרחב ומתגלה מבחינת צמצומו, להתגלות בכל כחותיו הנמשכים ממנו. ולכן, יוכל להתהפך משונאו, להיות לו אוהב, כי לא נעשה לו שונא, רק על פי צמצום השכלת השכל מהתענוג. מה שאין כן אם לא היה מקור אחד לשניהם, אז אף על פי שהיה מתגלה עונג הפשוט ממקורו, היה מאיר לעצמו, ולא היה פועל להפך כח החכמה ממהות למהות כו', ודי למבין.

ועם הנזכר לעיל, יובן מה שאנו רואים, שאפילו המים הגשמיים, אין להם שום גוון מוגבל בעצמותם, רק גוון פשוט והיולי, שמקבל על עצמו כל הגוונים, ומתראה לפי גוון הכלי. כמו, אם הכלי ירוק, יתראה גוון המים ירוק, וכן שחור או אדום, כן יהיה מראה המים. אבל אין להם מראה לעצמותם כלל, רק גוון פשוט והיולי כנזכר לעיל. והענין יובן על פי הידוע, שכל מה שיש בעולם, יש בנפש. והטעם, כי נפש אדם, הוא חלק פרטי מחלקי העולם. אך להיותו פרט הראשון, המשתלשל מעולם הכלל, כמאמר אחר וקדם צרתני, שמצד נפשו הוא בחינת קדם למעשה בראשית כידוע, דמדבר הוא למעלה מדומם צומח חי, מצד נפש השכלית שבו. וזהו הכלל בכל מקום, שבפרט הראשון המתגלה מן הכלל, יש בו בהעלם מכל החלקים הנכללים בכלל כו'. אך זהו באדם שלמטה, שנקרא עולם קטן, והוא מקבל מבחינת עולם הגדול דשמים כו'. אבל יש בחינת אדם הגדול, שהוא בחינת עשר ספירות שבכל עולם, שהעולם מקבל ממנו, והוא בחינת נפש האמיתי. ולזאת, כל מה שיש בנפש, יש בעולם כו'.

ועתה יובן ענין הנזכר לעיל, במה שהמים אין להם גוון מוגדל. להיות מבואר למעלה, שבשרש כל השרשים, יש שני בחינות. עונג הפשוט, שהוא בחינת גילוי אור פשוט, ואינו בבחינת כלי כלל. אך בחינת עונג המורכב, הוא מתצמצם מבחינת עונג הפשוט, וצמצום הזה הוא הפועל הגשמה בבחינת עונג המורכב, עד שיהיה נתפס במציאות דבר מה. (מה שאין כן, עונג הפשוט, אינו נתפס במציאות דבר מה כלל, רק הוא בחינת הרוממות, להיות נגלה בבחינת התנשאות על כל דבר). אך אף על פי שנתפס באיזה מציאת דבר מה, מכל מקום, אינו מתגלה במציאותו לזולתו, רק על ידי חיצוניות הכלי שלו, שהוא המראה וגוון, כמו מראה תפוח מתוק, הוא גוון לבן, ולא יוכל להיות אדום, היינו מפני שהתענוג שבמתיקות שלו, כבר נתגשם מעילה לעלול, מן כח התענוג הפשוט, על ידי צמצום. שהגשמה זאת, הוא במה שנתפס במציאות דבר פרטי, שהוא ענין המיתקות, שהוא היפוך תענוג החמיצות. וכח העונג המלוכש במתיקות זאת, נעשה אחר כך בחינת כלי חיצונית, לגבי המתיקות, שזהו ענין המראה לעצמותו, שעל ידו מתראה לזולתו, שהוא הגוון לבן, שעל ידו מבינים המתיקות שבו, קודם

שטועמים אותו. וכן תפוח חמוץ, מראהו גוון אדום כו', על דרך הנזכר לעיל. מה שאין כן תענוג הפשוט, הוא בחינת גילוי אור בלי כלי כלל, כנזכר לעיל.

ומבואר למעלה, שהמים בשרשם, המה בחינת רצון הפשוט, שהוא ענין ירידת העצמיות, להיות נתפס בבחינת גילוי אור, והמה יורדים מגבוה לנמוך, עד שנעשים אחר כך בחינת כלי מקבל, לקבל בתוכם בחינת פנימיות תענוג הפשוט, בדרך הלבשה והשראה, והמה גם כן בחינת מקור לעונג הפרטי הנמשך בחכמה, שגורם שפע כח ההשכלה. ולכן, אינם בבחינת כלי וצמצום כלל, כמו שתענוג הפשוט אינו בבחינת כלי. ומכל שכן הוא, להיותם מקור העונג. וזהו שאין להם גוון מוגבל, רק גוון פשוט. כי מהות המים, המה מקור העונג הפשוט, שהוא בחינת רצון הפשוט. אבל הגוון שבהם, הוא בחינת גילוי אור עונג הפשוט הנמשך מהם, שהוא רק בחינת גילוי ומראה שבהם. אך הוא בחינת גילוי פשוט, לכן אינו נתפס במציאות דבר מה, להתראות בגוון מוגבל כו'. ולכן, גם אחר הירידה שלהם מגבוה לנמוך, להיות בחינת כלי מקבל, לפנימיות התענוג בדרך הלבשה כו' כנזכר לעיל, שעל ידי זה גורמים שפע ההשכלה בריבוי, מבחינת עונג הפשוט, מכל מקום, לא נשתנה מהותם כלל. והמה גם כן מציאות פשוט והיולי, ואינם נתפסים בבחינת כלי המגביל במציאות דבר מה. ולכן, גם כשיוורדים מגבוה לנמוך, בבחינת עולם, היינו בהשתלשלות ארבע עולמות דאצילות בריאה יצירה עשיה, עד למטה בעולם העשיה הגשמי, גם כן לא נשתנה מהותם, והמה פשוטים בתכלית, עד שאין להם גוון המגביל כלל כו'.

ועיקר הטעם הוא, להיות שרש כלי המגביל הוא בחינת הצמצום כנזכר לעיל, וענין הצמצום לא יתכן רק בבחינת גילוי האור, ולא בבחינת העצמות ומהות, כמו על דרך דוגמא מעצמיות הנפש הרוחני, שמה שמתצמצם גילוי אורו, להחיות הגוף, הוא רק גילוי הרוחני. אבל עצמות רוחניותו, לא נשתנה מחמת הצמצום. וגם בחינת עצם הגילוי, לא נשתנה. רק, ההתפשטות והתגלות שלו, להתלבש בגוף להחיותו, זהו המשתנה מחיים רוחניים, להיות בבחינת חיי בשר. ועל דרך זה יובן בענין התענוג הפשוט, שמה שמתצמצם להאיר בעונג מורכב, זהו רק כח הגילוי וההתפשטות שבו, הוא המשתנה בהגשמת תפיסת מציאת. אבל בבחינת עצם גילוי לעצמו, אין הצמצום פועל בו שינוי כלל, ומכל שכן במקורו, שהוא הרצון. אך הנה ידוע, שאין קיום לגילוי והתפשטות, בלתי כח העצם המלוכש בו. ונמצא, שגם בעונג המורכב, הנמשך בבחינת ריבוי השתלשלות מתענוג הפשוט, מלוכש כח העצמות בכל פרט. אך כח העצם בלתי משתנה, אפילו בעת ירידתו בפרט היותר אחרון, מכמו שהוא בעצם. וזהו ענין המים היוורדים מגבוה לנמוך, בלי שינוי המהות כלל, ולכן המה פשוטים. וגם הגוון שבהם, שהוא בחינת הגילוי אור שבהם, הוא גם כן אינו משתנה, רק הוא גוון

פשוט, להיותו גילוי אור עצמי. ובגילוי אור העצמי, לא יתכן בחינת צמצום כנזכר לעיל, ודי למבין.